

Barvy v dílně

Pohlédneme-li na pestrost květin, na odlišnost jejich tvarů a barev, máme radost z toho, že náš organismus vnímá a rozlišuje barvy. Odstínů a barev, které můžeme rozlišit, se odhaduje na několik desítek tisíc. Snad na 50 000, snad na 60 000 i více. S pestrými barvami se setkáváme v přírodě, snažíme se je vytvořit v textilu, oblékání i při úpravě domácího prostředí. Malujeme stěny i nábytek. Natíráme okna, dveře i podlahu. Bytový textil a květiny jen podtrhují naši zálibu v barvách. V poslední době však pronikají barvy i na pracoviště a mají k tomu dobré fyziologickoestetické důvody.

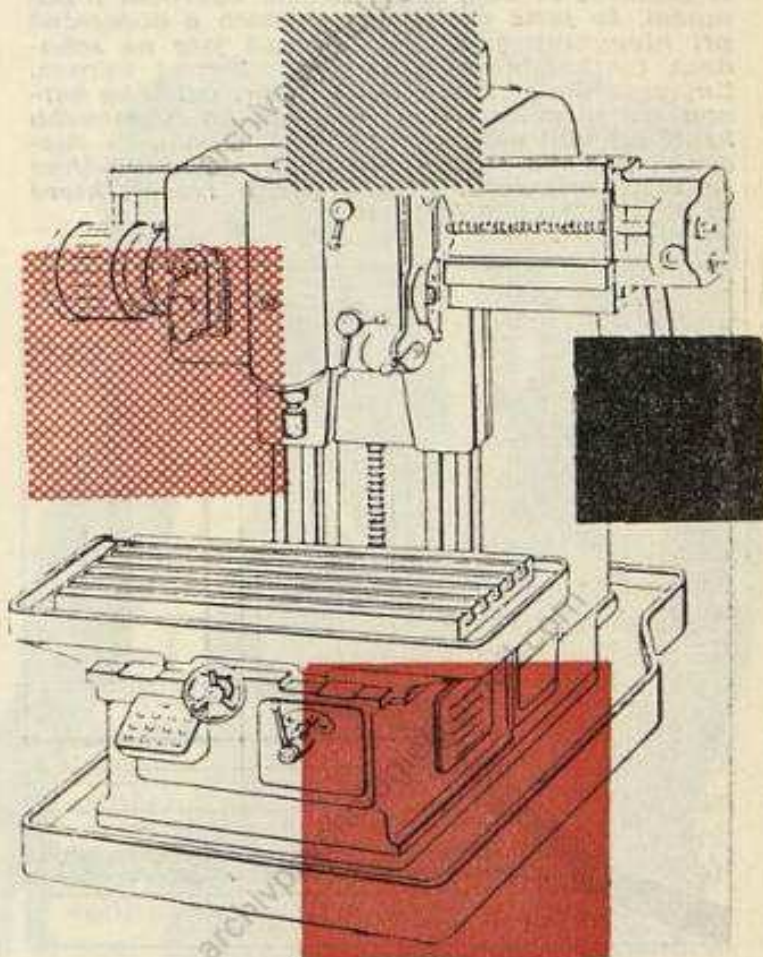
Neradostná šed starých továren měla snad nejen zakrýt prach, ale i udávat tón celé pracovní atmosféře a potlačovat city i myšlení dělníka. A přece i tam barvy vnikly. Nešlo to však rychle. Nejprve přišly nevinně jako orientační značky. Chcete vyznačit cesty? Barvy vám pomohou. Jenže červená tu neznámá trasu jako v turistice, ale potrubí obsahující páru. Zelená pak vodu, žlutá plyn, modrá vzduch atd. Barvy nejsou voleny náhodně. Už v roce 1933 byly stanoveny v ČSN 1049 různé barvy pro různé materiály protékající potrubím. Druhý nápor na posici šedi vedly barvy v souvislosti s bezpečností práce. I zde měly doporučení. Osvědčily se na křižovatkách. Pomohly ukáznit jezdce a urychlit dopravu. A přece nedělaly nic jiného než to, co říkaly: červená stát, žlu-

tá pozor, zelená volno. Osvědčily se i v železniční dopravě na semaforech i při posunu. Chválili je i letci a námořníci. V dílně se však musely činit, musely volat:

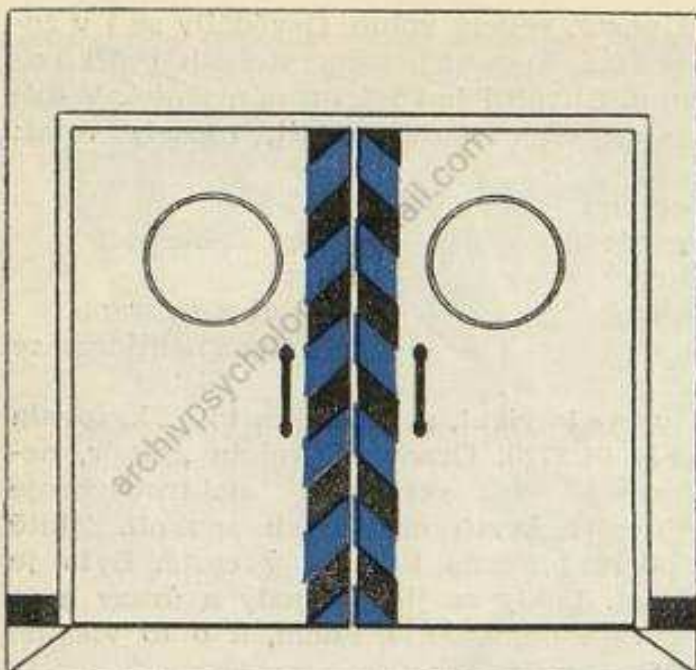
červená	— stůj
oranžová	— akutní nebezpečí
žlutá	— pozor
zelená	— bezpečí a ochrana
modrá	— organizační informace

Musely to říkat, protože jim to přikazovala ČSN 01 2720. Oranžová volala „pozor, nebezpečí“ ve skříňkách elektrovýzbroje i uvnitř krytů ozubených soukolí. Žlutě křičela ještěrka i sloup v cestě. Bylo je slyšet. Lekly se jich nehody a úrazy a to barvám pomohlo. I lidem, a o to vlastně jde.

Proč má být barevně vyznačena jen nebezpečná část stroje? Tak se ptal konstruktér a chtěl, aby celý stroj byl barevný. A jeho přání se uskutečnilo. Nejprve to trvalo řadu let, nežli dostaly nový kabát obráběcí a tvářecí stroje. ČSN 20 0009 jim to zaručila v hráškově zelené barvě. Zaručila i barvu knoflíků určených k uvedení stroje v chod a k jeho zastavení (viz

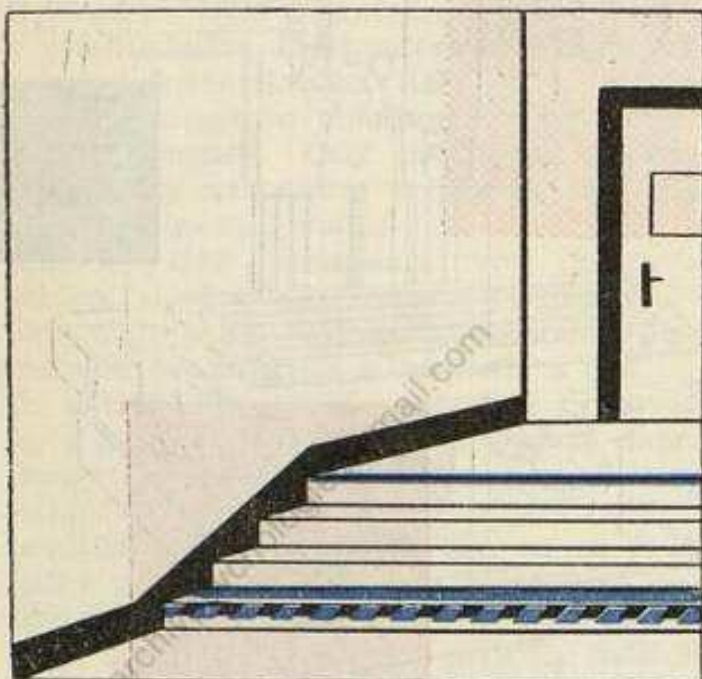

1. Barvami je možno v pracovném prostredí zvýrazniť ty predmety a jejich části, ktoré při své činnosti musíme lépe vidět

2. Kolikrát se vám stalo, že jste vykročili v domnění, že ještě nejste na schodech a dodatečně při klopýtnutí jste zjistili, že už jste na schodech byli? Zde může pomoci barevná úprava. Zvýrazněním okraje schodů (např. odlišnou barvou zdrsňeného nebo rýhovaného gumového krytí schodů) a zvláště barevně nápadným značením prvního a posledního schodu, dosáhne se lepší orientace. Přitom jde o řešení, které je ve shodě s ČSN 01 2720.

ČSN 34 0172). Pak přišly textilní stroje (ČSN 81 0190), stavební (ÚN 73 8009 MTS), potravinářské (ÚN 51 0051 MTS) a další.

Jak se ale volí barvy pro různé stroje? Zdaleka ne tak, aby se stanovila ta barva, která malíři napadne. Proč je důlní nakladač žlutý? Aby bylo v černém prostředí vidět, kde zrovna je. Stejný důvod vedl i ke žluté barvě mechanizačních zařízení na úpravu vozovky. Proč je ale kombajn na len modrý? Důvod poznáte sami, zadíváte-li se nejprve na zralý len a pak na šedou plochu. Budete zde vidět paobrazy v modré barvě. Bude-li však modrý kombajn na obilném poli, bude jasněji modrý, lépe jej rozlišíte a bude se vám líbit. Doplnkové barvy jsou totiž barvy harmonické.

Má-li harmonovat barva stroje a materiálu, proč tedy nenamalovat celou dílnu barevně? Barvy zvítězily i na této frontě. ČSSR jako prvá na světě má vydánu normu o barevné úpravě pracovního prostředí (ČSN 01 2725). Říká tato norma, že všechny dílny mají být stejné? Ne, ale upozorňuje nás na poznatky, za které si dřívější umělci dávali těžce platit. Říká nám např., že nejsvětlejší musí být ta stěna, kde jsou okna. Sloupky mezi okny jsou obvykle nejtmaší a volbou světlé barvy se jim pomůže. Říká nám například, že světlé studené barvy (modrá a zelená) a málo syté odstíny (bleděmodrá a bledězelená) ustupují do pozadí a zvětšují dojem prostoru. Naopak teplé barvy (červená, oranžová, žlutá), syté a tmavší, činí prostor útulnějším a menším. Teplé barvy povzbuzují vegetativní činnost člověka (zvyšují krevní tlak, puls, dech atp.) a má se jich používat všude tam, kde chceme dostat chuť k jídlu, poradovat se, pobavit, zasmát a rozveselit. Naopak studené barvy jsou tam, kde je třeba soustředění na práci, klid, přesnost, trvalá pozornost apod.

V předpisech o normách už barvy vyhrály. Dostaly se do dílen. Příklady z trenčínské Meriny, z Komárna i z bratislavského závodu MDŽ a jiných ukazují, že vyhrávají i v praxi. Je však třeba jim pomoci, třeba chtít od projektantů nejen plány stavební, instalační, ale i barevné úpravy. Pořídit si pro generálky závodu a strojů plány barevné úpravy a seznámit s nimi údržbáře. Dbát i o barevnou úpravu vlastních výrobků. Pak budeme mít radost z barev v přírodě, v obrazárně, doma i v dílnách.